

Tradition, a Journal of Orthodox Jewish Thought, cilt VI, sayı 1, Sonbahar 1963'ten yeniden basılmıştır. ©1963 The Rabbinical Council of America.

Chabad Psikolojisinin Yapısı ve Tanya'daki Benoni Modeli

Dr. Yitzchak Block

Chabad-Lubavitch Hasidizmi'nin kurucusu olan Rabbi Schneur Zalman of Liadi'nin başyapıtı Tanya, Chabad öğretisinin otoritatif metni olmakla birlikte, bugün birçok Yahudi için hâlâ kapalı bir kitap olarak kalmaktadır—hatta Hasidizm'e entelektüel ilgi duyanlar için bile. Bunun nedeni, kitabın alışılmadık, neredeyse teknik sayılabilecek terminolojisidir. Bununla birlikte, kavramların kendisi, felsefî yönelim arayışı içindeki modern Yahudi için son derece ilgili ve önemlidir. Bu makalenin amacı, Tanya'nın temel kavramlarından birini, çağdaş Yahudi'nin kavrayışına daha yakın bir dilde sunmaktır. Ne yazık ki, sınırlı alan nedeniyle burada tanıtılan fikir ve kavramların basitleştirilmesi gerekmektedir. Bu makale, ele alınan konularda Chabad düşüncesinin genel yönünü işaret etmekten fazlasını amaçlamamakta ve kesinlikle tam bir açıklama iddiasında bulunmamaktadır.

Chabad Psikolojisi

Chabad düşüncesinin bazı yönlerini “psikoloji” olarak adlandırdığımızda, bununla ne davranışçı ne de klinik türden ampirik psikolojiyi kastetmeyiz (Chabad'ın temel bazı fikirleri modern psikanalitik teorisinin ardındaki kavramlarla benzerlik taşısa da). Bununla birlikte, Chabad psikolojisinin, modern psikanaliz teorisinin bilim olarak adlandırıldığı anlamda bir bilim olmadığı da belirtilmelidir. Çünkü Chabad'da bilinçli deneyimin ardındaki güçlerin keşfi, ampirik araştırmanın sonucu değildir; Chabad doktrinleri, geleneksel Talmudik literatür, Midraş ve **Kabala** kaynaklıdır. Chabad ile psikanalitik teori arasındaki kesişim noktası, en yüksek düşünce süreçleri düzeyindeki bilinçli deneyimin bile zihinsel olaylar zincirinin ilk halkası değil, ortası ya da sonu olduğudur. Düşüncelerimizin ve bilinçli duygularımızın kökeni, kendimize de bilinmeyen motivasyonlar, itkiler ve güçlerdir. Gerçek kişiliğimiz bilinçdışında köklenmiştir ve “kişilik” diye adlandırdığımız şey, içimizdeki, bize de yabancı olan, yüzeyin altındaki bir şeyin dışa yansımasıdır. Ancak psikanaliz bilinçdışı fikrine Freud ve diğerlerinin klinik gözlemleriyle ulaşmışken, Chabad bilinçdışının doğasını geleneksel **Tora** literatürüne dayanarak *a priori* şekilde belirler ve bu temelde Yahudi'nin içsel deneyimindeki gözlenebilir olguları ve çatışmayı açıklamaya çalışır. Bu girişimde kayda değer biçimde başarılı olmuştur; Chabad'ın başlatılmamış kişiye en güçlü çekiciliklerinden biri, psikolojik teorisinin görünürdeki inandırıcılığı ve özgün Yahudi iç deneyimine getirdiği açıklıktır. Chabad “psikolojisi” diye adlandırdığımız şey, Yahudi'nin spiritüel yükseliş ya da düşüşündeki iç hayatın açıklamasıdır.

Yahudi olmayanın psikolojisine gelince, Chabad bunun farklı olduğunu ve aynı türden bir çözümlemeye açık olmadığını savunur. Farklılıklar “gündelik” deneyimin yüzeyinde fark edilmez; ancak kişiliğin derinliklerine indikçe giderek belirginleşir. Burada amacımız bu noktayı tartışmak değildir, fakat belirtilmelidir ki bu makalede ele alınan Chabad psikolojisinin bu özel yönü yalnızca Yahudi'ye ilişkindir. Makalede ele alınmayan diğer yönler daha geniş bir uygulama alanına sahiptir.

Tanya'nın giriş bölümlerinde, bilinen üçlü sınıflandırma—**tsadik** (doğru), **raşa** (kötü), ve **benoni** (ara kişi)—ele alınır ve bölümler 10–12'ye kadar ilerleyen ciddi bir tanımlama çabası vardır. Her ne kadar esas açıklama nesnesi **benoni** olsa da, temel ayırım bir tarafta **tsadik**, diğer tarafta **benoni** ve **raşa** arasındadır. **tsadik**, özsel olarak **benoni** veya **raşa**dan tamamen farklı bir karakteri temsil eder; buna karşılık **raşa** ile **benoni** arasındaki ayırım tür bakımından değil, derece bakımındandır. Bununla birlikte açıklamanın geliştirilip derinleştirilmesi **benoni** etrafında gerçekleşir. Alt başlığın “Benonim Kitabı” olması bir yana, Tanya'nın merkezî çağrısı, kitabın başındaki şu alıntının belirttiği gibi, insanı **benoni** seviyesini aramaya yönlendirmektir: “Şöyle öğretilmiştir (Talmud, **Niddah**, 3. bölüm sonu): doğmadan önce ona bir yemin ettirilir [uyararak]: ‘doğru ol ve kötü olma; ve bütün dünya sana doğru olduğunu söylese bile, kendini kötü biriymiş gibi gör.’” Her ne kadar bu yeminde **benoni** adı geçmese de, bölüm 14'te açıklandığı üzere, bu yemin aslında **benoni** kategorisine yöneliktir. Ayrıca, bölüm 10'daki **tsadik** tanımları ve bölüm 11'deki **raşa** tanımları, bölüm 12'deki **benoni** açıklamasının zeminini oluşturur ve onu hazırlayıcı işlev görür. Bu nedenle **benoni**yi incelemek, Tanya'nın temel fikrini anlamak demektir. Bununla ayrılmaz biçimde bağlantılı olan ise, **tsadik** ile **benoni** kişiliklerinin doğru ayırt edilmesidir; dolayısıyla bu iki noktanın birlikte ele alınması gerekir.

Normal bir Yahudi, farklı ve birbiriyle çatışan yönleri çekilen bölünmüş bir kişiliğe sahiptir. Bu bölünmenin “bütün” bir kişilikte çözülmesi yalnızca uç durumlarda olur—ya **tsadikte** ya da bütünüyle kötü olanda. Fakat çatışma, sıradan Yahudi'nin mirasıdır ve bu çatışmanın kaynağı doğuştan gelen iyilik ve kötülük güçleridir. “İyi” ve “kötü” terimleri çoğunlukla Yahudi olmayan bağlamlarda çok çeşitli anlamlarda kullanıldığından kolayca yanlış anlaşılabilir. Burada anlamları basit ve doğrudandır: iyi, insanı Tanrı'ya yaklaştıran şeydir; kötü ise insanı Tanrı'dan uzaklaştıran. Kabalistik literatürde kötülük için kullanılan terim **sitra achrad**—“öte taraf,” yani kutsallıkla ve Tanrı ile esasen bağ kurmayan dünyanın tarafı. Dünya böylece ikiye ayrılır: Tanrısal olan ve Tanrısal olmayan. Bu ikisinin karışımından oluşan bir ara bölge de vardır ve Kabalistik terimle **kelipat nogah** olarak adlandırılır. Ancak **kelipat nogah**—“bir parça iyilik ışığı taşıyan safsızlık”—kararsızdır ve nihayetinde iyilik ve kötülüğün indirgenemez özlerine çözünür.

Kozmik güçler bütün evrene nüfuz etseler de, iyilik ve kötülük güçlerinin Yahudi'nin yaşamında özel bir ilişkisi vardır. “İnsan kendi içinde küçük bir dünyadır” sözü, evrendeki kozmik iyilik–kötülük mücadelesinin insan içinde de benzer bir şekilde yaşandığı anlamında yorumlanır. Bu çatışmadaki güçler, Chabad literatüründe **nefeş elokit** (Tanrısal ruh) ve **nefeş habehamit** (hayvansal ruh) olarak adlandırılır. Bu iki güç, bir askerî hedef için savaşan iki ordu gibi, birey üzerinde hâkimiyet kurmak için mücadele eder. Bir başka deyişle, Yahudi'nin tek bir ruhu değil, eşit güç ve işlevlere sahip iki ruhu vardır; **Tanrısal ruh**, insanın yalnızca kutsal olanı istemesini ister; **hayvansal ruh** ise insanı arzularıyla kötülüğe doğru çeker.

Bu kişilik anlayışı, Chabad'ın bazı eylemleri daha ılımlı değerlendirmesine yol açar. Örneğin çalıp parasını sadaka veren biri sahtekâr ya da ikiyüzlü değildir; sadece bir mücadelenin ortasındadır. Bir zaman bir güç galip gelir; başka bir zaman diğer. Aynı şekilde, daha incelikli bir düzeyde, dua ederken akli ticaretinde dolaşan bir Yahudi “düzensiz” biri değil, enerjisi farklı yönleri çekilen biridir. Bir güç onu duaya çekerken, bir diğeri aynı anda zihnini Tanrı'dan uzaklaştırır.

Bu noktada Őu soru belirir: Bu m¼cadelenin ¼d¼l¼ nedir? Her ruhun kendi iœsel g¼c¼ varsa, kazanan taraf, yenilenin cesedi dıœında ne elde eder? Chabad literat¼r¼ bu soruyu farklı Őekillerde yanıtlar. Bazen Őeœme g¼c¼m¼z¼n tarafsız olduğu ve hem iyiye hem k¼t¼ye y¼neltilebildiėi s¼ylenir. Ancak burada odaklanacağımız daha baskın bir g¼r¼œ vardır.

Chabad’a g¼re kiœiliėin en dıœsal y¼nleri d¼œ¼nce, konuœma ve eylemdir. Bu iœlevler ruhun ¼zsel y¼nleri değildir; ruhun daha iœsel g¼çlerinin aœıėa œıktıėı farklı araçlardır. Bunlar ruhun “giysileridir” — **levuœei hanefeœ** — ruhun kendisini d¼nyaya g¼sterme yollarıdır. Bilinœli d¼œ¼nce ruhun doğasına, konuœma ya da eylemden daha yakın ve onun daha sahici bir ifadesi olsa bile, yine de daha derin y¼nlerin yalnızca dıœsal bir ifadesidir. Daha merkezi olan g¼çler, Chabad’da **Intellect (sechel) (zihinsel kavrayıœ g¼c¼)** ve **Feeling (midot) (duygusal/karakter nitelikleri)** olarak adlandırılır. Aslında bu g¼çler bile ruhun ¼z¼ değildir; ruhun ¼z¼ bilinemezdir. Ancak “*giysilerle*” karœılaœtırıldıklarında, bu g¼çler ¼z gibi kabul edilir œ¼nk¼ dıœsal iœlevlerin b¼r¼nd¼ė¼ g¼vdedir. D¼œ¼nce, konuœma ve eylem, Intellect ve Feeling’in kendilerini g¼sterme yollarıdır. İnsan zihnini d¼œ¼nerek, konuœarak veya eylemde bulunarak ifade edebilir; ve Feeling bu ¼œ yolla da kendini g¼sterebilir. Ancak Intellect (**sechel**) (**zihinsel kavrayıœ g¼c¼**) ve Feeling’in (**midot**) (**duygusal/karakter nitelikleri**) kendileri d¼œ¼nceden, konuœmadan veya eylemden ayrıdır.

Bu ¼œ g¼ç, insanın hangi elbiseyi giyeceğine karar vermesi gibi, istenildiğinde giyilip œıkarılabilir. Benzetmeyi s¼rd¼r¼rsek, iki insan aynı elbiseyi (farklı zamanlarda) giyebileceği gibi, iki ruh da bu ¼œ g¼ce farklı zamanlarda b¼r¼nebilir; ve iœte bu, iki ruh arasındaki m¼cadelenin ¼d¼l¼d¼r. İyilik galip geldiğinde kiœinin d¼œ¼ncesi, konuœması ve eylemi Tanrı ile bağlantılı olur; k¼t¼l¼k kazandığında ise bu g¼çler Tanrı’dan kopar ve k¼t¼l¼ė¼n araçları h¼line gelir. Sabit bir orta alan veya tarafsız b¼lėe yoktur. İnsan, d¼œ¼ncesini, konuœmasını ve eylem g¼c¼n¼ nasıl kullanacağı ¼zerinde kontrol sahibidir; ancak Intellect ve Feeling’in oluœumu ve karakteri ¼zerinde neredeyse hiœ s¼z hakkı yoktur. Kiœi, uzun s¼re boyunca b¼y¼k œaba ve disiplinle Intellect ve Feeling ¼zerinde sınırlı bir etki oluœturabilir. İnsan bir anlamda kendini d¼n¼œt¼rebilir; bunu **tsadik** ¼rneėinde g¼receėiz. Ancak œoėu durumda bu g¼çler kalıtım ya da erken œevre tarafından sabitlenir ve belirlenir.

Artık **tsadik** ile **benoni** veya **raœa** arasındaki ayrımı daha iyi anlayabiliriz. **Benoni** ve **raœa**, d¼œ¼nce, konuœma veya eylem d¼zeyinde m¼cadele ederken; **tsadik**, Intellect ve Feeling d¼zeyinde kendini d¼n¼œt¼rerek baœlangıœtaki œatıœmayı ortadan kaldırmıœtır. Hayvansal ruhla bağlantılı Intellect ve Feeling y¼nlerini tamamen yok etmiœ ve yalnızca Tanrısal ruhun Intellect ve Feeling’i etkin h¼le gelmiœtir. Intellect ve Feeling kavramları burada ayrıntılı biœimde tanımlanamaz; maalesef belirsiz kalmak zorundadır. Yeter ki œu s¼ylensin: Intellect ve Feeling bilinœli deneyimde ortaya œıksa da en yakın k¼kleri bilinœdıœındadır. ¼zellikle Intellect, b¼y¼k ¼lœ¼de bilinœdıœının bir y¼n¼ olarak kalır. Bu nedenle **benoni**, sırf ¼zdisiplinle bu g¼çlerin k¼t¼c¼l karœılıklarını k¼k¼nden s¼k¼p atamaz. **tsadikte** bu, ¼ncelikle Tanrı’nın ¼zel bir l¼tfuyla gerœekleœir.

Ancak Yahudi iœin asıl ilgili olan, kontrol ettiği dıœsal giysiler—d¼œ¼nce, konuœma ve eylem—ve mitsvaların yerine getirildiği bu kanallardır. **Benoni**, iœindeki k¼t¼l¼kle s¼rekli m¼cadele eden kiœidir ve onu hiœbir zaman tamamen alt edemese bile, asla

dışsal güçlerini kötülüğün aracı olarak kullanmasına izin vermez. **Benoni**, hakimiyet ve özdisiplinin doruk noktasıdır.

Benoni'nin kaygısı düşüncesini, konuşmasını ve eylemini Tanrı'ya bağlamak olduğuna göre, bunun hangi tür zihinsel etkinlik, söz ve eylemlerle gerçekleştiğini belirli bir kesinlikle bilmesi gerekir. Chabad ve geleneksel Hasidik düşünce tam da bu noktada oldukça nettir; ve modern yorumcular—örneğin Buber ve Heschel—gerçek Hasidik öğretiden işte burada ayrılırlar. Bu yazarlar Hasidizmin altını çizdiği ruhsal mücadelenin ana hatlarını ve genel yönelimini anlatabilirler; fakat Hasidizmin hedeflerine hangi yollarla ulaşıldığını inkâr ederler—açıkça ya da örtükçe. Oysa Hasidizm ve geleneksel Yahudi düşüncesinin temel bir taşı şudur: **Tora, Tanrı'nın Hikmeti'ni temsil eder** ve emirlere **itaat**, O'nun İradesi'nin yerine getirilmesidir. Böylece düşünce ve konuşma, Tora'nın çalışılması ve sözlü tartışılmasıyla Tanrı'ya bağlanır; eylemler ise mitsvaların titizlikle uygulanmasıyla Tanrı'ya bağlanır. Modern Hasidizm yorumcuları bunu, Hasidizmin sözde “isyan ettiği” yasal ya da rabbinik geleneğin bir kalıntısı olarak görme eğilimindedir. Bu yanlıştır. Tora ve mitsvaların Tanrı'nın Hikmeti ve İradesi'ni **literal anlamda** temsil ettiği inancı, Hasidik düşüncenin ayrılmaz bir parçasıdır ve kaynağı **Kabala** ve **Rabbi Yitzchak Luria**'nın yazılarıdır.

Tanrısal ruh, bir insanı **Tora** çalışmasına ve **mitsvaların** uygulanmasına sevk edecektir; buna karşılık hayvansal ruh onu fiziksel hazların peşine çekecektir, çünkü hayvanî içgüdü budur. İnsan içindeki kötülük, fiziksel arzuyu tatmin etme dürtüsüdür ve insanı Tanrı'dan koparan ve onu günaha sevk eden şey budur. “*Hiç kimse kendisi için bir fayda olmadıkça günah işlemez*” (Talmud, Baba Metzia 5b) ve “*Hiç kimse, içine **ahmaklık ruhu** girmedikçe günah işlemez*” (Talmud, **Sotah** 3a). Bu iki Talmudik söz birbirini tamamlar; çünkü bir kimsenin maddî kazancın veya fiziksel hazzın günahın bedeline degeceğini sanması ahmaklıktır.

Bu fiziksel hazdan nefret, ascetizme (**dünyasal hazları reddetme**) çağrı olarak anlaşılmalıdır. Fiziksel dünyayı kullanmak ve ondan yararlanmak kötü değildir. Tam tersine, **mitsvalar** ancak maddî şeylerin yardımıyla yerine getirilebilir. Kötü olan, maddî şeylerin sağlayabileceği hazza duyulan arzudur. İhtiyaçların karşılanması ve maddî sahiplik arzusu, Tanrı'ya hizmet etmek amacıyla olduğunda, maddî dünyayı kutsar ve onu yüceltir. Nitekim, **mitsvaların** maddî dünyayı kullanmayı gerektirmesi de bunun nedenidir.

Fiziksel haz peşinde koşma arzusunun reddi öğretisi, çağdaş Yahudi düşüncesiyle kolay bağdaşmaz ve kimi kişiler bunu ‘Yahudi olmayan’ bir yaklaşım olarak damgalamaya çalışır. Oysa bu öğretinin ne kadar temel bir yer tuttuğu ve onu reddetmenin ne anlama geldiği, Chabad'ın sevgi ve nefret duygularını nasıl tanımladığının analizinden açıkça görülür. (Çeviren G.D.'in notu: Fiziksel dünya kötü değildir; bedeni zayıflatmak, dünyadan çekilmek, manastır hayatı yaşamak Yahudilikte tamamen yasaktır. Chabad düşüncesi *ascetizmin kendisini* reddeder. Yani fiziksel dünyaya karşı bir düşmanlık yoktur. Fiziksel dünya, mitsvaların aracıdır ve kutsanması gerekir. Ancak, **fiziksel haz peşinde koşma motivasyonu**, insanı Tanrı'dan uzaklaştırır. Fiziksel haz araçtır, iyidir. Fiziksel hazzı haz için istemek ise yanlıştır.)

Ruhsal hayatın nihai amacı Tanrı sevgisidir. Sevgi ve nefret birbirini tamamlar; çünkü insan, sevdiği şeyden onu uzaklaştıran her şeye nefret duyar. Tanrı sevgisi, Tanrı'dan uzaklaştıran şeylere karşı nefretle birlikte. Chabad'a göre Tanrı sevgisi, Tanrısal ruhun Feeling (midot) alanının bir niteliğidir; fiziksel haz sevgisi ise hayvansal ruhun Feeling (midot) alanının bir niteliğidir. Bu iki yönelim doğaları gereği birbirine karşıttır; fiziksel haz sevgisi, belli bir anlamda Tanrı sevgisinin etkisini zayıflatır.

Zohar'daki şu pasajın doğru yorumu budur: “*Beden güçlendiğinde ruh zayıflar ve ruh güçlendiğinde beden zayıflar*” (Zohar, Bölüm I, 140b ve 180b). Bunun anlamı, insanın bedene fiziksel zarar vermesi ya da onu perhizle zayıflatması değildir; bu, Hasidik düşüncede büyük bir günah sayılır ve Mezeritch'li **Maggid**'in sözlerinde şöyle ifade edilir: “*Bedende küçük bir delik açan, ruhta büyük bir delik açmış olur.*” Bedensel sağlık, ruhsal sağlık için gereklidir. Zohar'da kastedilen, kişi bedeninin arzularının peşinden gittiğinde Tanrısal ruhun arzularının buna paralel olarak zayıfladığı; ruhta bir güçlenmenin ise fiziksel hazzın çekiciliğinin zayıflamasını gerektirdiğidir.

Bu doktrin doğruysa, Tanrı'yı seven birinin fiziksel hazdan da eşdeğer bir nefret duyması gerekir. Bu elbette doğaya aykırıdır, fakat Tanya'ya (bölüm 10) göre **tsadik**'in doğru tanımı budur. **tsadik**, kötü düşüncelerden, sözlerden veya eylemlerden uzak durarak kendisini kötülükten uzaklaştırmakla kalmamış, hayvansal ruhun **Intellect (sechel) (zihinsel kavrayış gücü)** ve **Feeling (midot) (duygusal/karakter nitelikleri)** yönlerini dönüştürmüş ve onları iyiliğe çevirmiştir. **tsadik** bu nedenle çatışma ve çekişmenin ötesindedir. Tanrı'ya duyduğu sürekli ve derin sevgi, fiziksel hazzı duyduğu aynı ölçüde güçlü nefretle eşleşir. Bu kişilik, **benoni** ve **raşa** ile karşılaştırılmaz; çünkü benoni ve raşa sıradan insanların tüm arzu ve çekimlerine sahiptir. **Benoni**, hayvansal ruhun **Intellect (sechel) (zihinsel kavrayış gücü)** ve **Feeling'in (midot) (duygusal/karakter nitelikleri)** yönlerini henüz Tanrısal ruh ile birleştirmedikleri için bedensel hazzın içgüdüsel çekimine kapılır ve bununla sürekli mücadele eder. Buna göre onun Tanrı sevgisi sahici ya da kalıcı olamaz; yalnızca geçici ve anlıktır. **tsadik**'in kişiliğinde ise artık bir “bölünme” yoktur. Hayvansal ruhun dönüşümü sayesinde çatışmasız ve bütündür. **tsadik**, özgündür ve “tipik” bir insan kişiliğiyle doğru biçimde karşılaştırılmaz.

Fakat **tsadik**, Hasidizmin yaşamın nihai hedefi olarak gördüğü şey ise, neden *Tanya* öncelikle **benoni**'ye hitap etmektedir? Bu sorunun yanıtı, Chabad'ın kendine özgü bir özelliğini ortaya koyar. Çoğu Hasidik efsane, **tsadik** kişiliği etrafında döner ve burada az önce söylediğimiz az miktardaki şey ışığında bu hikâyelerin çoğu daha da anlam kazanmalıdır. Bununla birlikte, Chabad her zaman istisnasız her Yahudi'nin kendi içsel, ruhsal yaşamını her gün geliştirmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu konuda herkesin eşit yetenekleri yoktur, fakat bireyin sahip olduğu her kapasite bugün kullanılmalı ve ruhunu dünden biraz daha yukarı kaldırmalıdır. Kişi muhtemelen bir **tsadik** olmayacaktır: “*Çünkü Tanrı doğrulara baktı ve onlar azdır*” (Talmud, Yoma 38b); hatta **benoni** derecesine bile ulaşamayabilir—ki bu bile azımsanacak bir başarı değildir. Bununla birlikte bu, anlık bir kaygı değildir. Çünkü amaç, düşünce, söz ve eylem alanında kendini biraz olsun yükseltmektir. Bu, her Yahudi'nin elindedir ve kişinin kendi çabasıyla bu şekilde ulaşabileceği en yüksek seviye **benoni**'dir. Eğer Tanrı uygun görürse, o zaman ona **tsadik**'in bereketini bahşeder; fakat bu, mecazen söylemek gerekirse, Tanrı'nın işidir. İnsan pratik olmalı ve burada ve şimdi başarılacak şeyi elde etmeye çalışmalıdır. *Tanya*'nın temel kaygısı, her Yahudi'ye

bu girişimde bir rehber olarak hizmet etmektir. Bu, herkes için söyleyecek bir şeyi olan ve erişilebilir bir hedefe işaret eden ruhsal gelişim için bir el kitabıdır.

Temenni:

Chabad'ın insan kişiliğini iki ruhun etkileşimi üzerinden okuyan derin yapısını, **Benoni** kavramının hem psikolojik hem ruhsal anlamını daha anlaşılır kılmak, kendi iç dünyasını anlamaya çalışan herkes için bir rehber olması amacıyla bu küçük çeviriyi yazmaya giriştim. Bu konu, bilgelik arayana yol gösterebilir. Bu küçük çalışma zihinlere berraklık sağlasın ve kimse elinden düşürmek istemesin.G.D. 2025